

15. XI. 1946

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

HB 46

*Časopis Ústřední Matice
divadelního ochotnictva českého
v Praze*

60 LET
ÚVODČ

*Ročník XXVI. * Říjen 1946 * Číslo 7*

FRANKLOVA divadelní ličidla

PRAHA II., LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Tel. 274-40, 550-72

MAŠKARNÍ, DIVADELNÍ
A FILMOVÝ ZÁVOD

AŽA HUŇKOVÁ Praha I.,

Ovocný trh číslo 17. - Telefon čís. 374-74

Zvlášť doporučuji své oddělení dětských kostýmů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a snažíme se vyhověti P. T. cvičitelům tanců v jejich žádostech.

UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.

DIVADELNÍ NAKLADATELSTVÍ
EVŽEN J. ROSENDORF V PRAZE II.,

Ječná 13, (Nad kostelem sv. Ignáce)

zahájilo 1. / X. 1946 po vybombardování
znovu provoz služby ochotnictvu.

Jevišťe nové zařídí - staré obnoví
- stojkové dekorace dodá

JOSEF POKORNÝ

šéf výpravy pražských divadel

PRAHA II., TROJANOVA 12 - TELEFON 440-83

Národní správa fy

M. FELIX, Třebíč

*velkoobchod vínem
a výroba likérů*

Doporučujeme hry dramatika

Jindry Zodera:

„Revoluční květen“, hra ve třech jedn.

„Klepáč“, hra z ukrajinského prostředí ve
třech jednáních

„Mrzák“, hra ve třech jednáních

„Báječná země“, satirická komedie
v pěti obrazech.

Nakladatelství *L. J. PEROUTKA,*
PRAHA VII., LETENSKÁ 90.

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jiráska, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissově

a všech ostatních významných českých dramatiků

dodá obratem

Divadelní nakladatelství a knihkupectví
Praha II., Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63

Otakar Růžička

Jarka BÍLÝ napsal hry:

PARAGRAF 144. Hra ve 3 j. 3 p., 2 d. Pokoj. Kčs 30,-

SRDEČNÍ INJEKCE. Hra o 3 j. 6 p., 3 d. Kancelář. 60,-

ANIČKA. Veselohra ve 3 j. 3 p., 3 d. Pokoj. Kčs 60,-

*Dodá Divadelní zastupitelství „THALIA“
JOSEF DOLEJŠÍ, PRAHA XII., Soběslavská 44.*

Ústřední předprodej vstupenek do všech pražských divadel,
koncertů, sportovních a zábavních podniků atd.

MARIE TRUHLÁŘOVÁ

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁM. 1 - PALÁC KORUNA

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ČASOPIS ÚSTŘ. MATICE DIVADELNÍHO OCHOT-
NICTVA ČESKÉHO V PRAZE. - VEDOUČÍ A ODPOV.
REDAKTOR: JAKUB RYDVAN. - REDAKČNÍ KRUH:
ANDĚLA BOČKOVÁ, Dr. MÍRA ČERMÁKOVÁ, J. V.
GSÖLLHOFER, JOSEF HUDEČEK, OTTO MINÁŘEK.

ROČNÍK XXVI. • ŘÍJEN 1946 • ČÍSLO 7

Praha v listopadu 1946

SLOVENSKÉMU OCHOTNICTVU!

K I. sjezdu československého divadelního ochotnictva v Praze.

*Již podejme si ruce, milí, drazí bratři,
a obejměm' se silnou, pevnou náručí:
zas k sobě věrně lne, co k sobě věrně patří —
a další život větší lásce naučí.*

*Když těžce úpěli jsme pod nacistů knutou
a zemí rozdvojenou vládl jejich drill —
cit náš byl oblastí jen stále nedotknutou
a velkým utrpením se jen prohloubil, . .*

*My mluvili jsme řečí svého lidu pouze,
již cizí pazvuk ani slovem nekalí,
a žili stále jenom v naléhavé touze,
by naše cesty zas se brzy setkaly. —*

*Nuž, sešli jsme se opět s novým, vonným jarem
své vlasti svobody a šli hned po práci,
již stejnou měrou také vy jste nesli darem
a jež se vám i nám už v dobro obrací.*

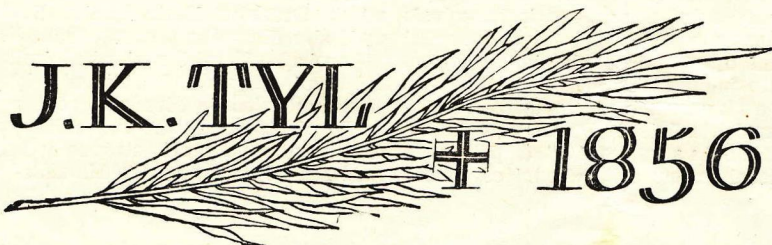
*Ted' spolu jdeme svorně v jediné zas snaze
prospěti lidu, v němž tkví rodné kořeny —
A hodnoty, jež vykoupěny velmi draze,
jsou svornou pílí jenom ještě zmnoženy:*

*Zní nitro těch, kdož blízký, písní mnohohlasou
a duše vzlétá vzhůru kams až k blankytu
a srdce, srdce žije jedinečnou krásou,
jež vyvolána přemírou je pocitů —*

*A tedy vítejte nám, naši bratři milí,
však nejste cizí, hosté, ale domácí,
jež tyto naše svátky svými učinili:
nuž, vítejte jen, drazí bratři Slováci!*

Jakub Rydvan

J.K. TYL
† 1856

Britské divadelní pokusnictví.

(K pražskému pohostinskému vystoupení londýnského Arts Theater.)

Dr. Míra Čermáková

Britský pisatel o umění a jeho historii Georg Vago podává zprávu o zajímavém pokusu londýnského populárního divadelního klubu „The Players“, který v divadelních představeních má v úmyslu spojití minulé tradice s dnešním divadelnictvím.

Divadlo „The Players“ provedlo pohádku Chaucera a Boccaccia v dramatickém zpracování Omeroda Greenwooda pod názvem „The Cave and the Garden“ (Jeskyně a zahrada). Měla velký úspěch díky krásnému provedení a výjimečně nádherné výpravě. Uvedl ji na scénu L. Sachs, ředitel „The Players“, známý britskému obecnstvu jako pilný ceremoniář a dirigent pěveckých sborů, za spolupráce R. Woolleye, který na jevišti vykouzlil v miniatuře čarovný svět doby renesanční a Merlínovy. Hra sama byla zlepšena odvážným pokusem promíchat dramatický děj čistě pohádkový s realistickými rozbory o dovednosti dramatického spisovatele. Představitelé literárních pramenů, Chaucer a Boccaccio vycházeli mezi scénami, aby polemisovali s moderním autorem a jeho ženou o provedení a smyslu kusu.

Obvyklými programy Players, kteří udržovali zájem o tradici Viktoriánských hudebních síní, byla divadla, známá jako „Late Yoys“ (pozdní zábavy), kterými není myšleno, že se hraje pozdě a že jsou zábavné, ale proto, že původní hudební síně, kde Players vznikly, byla pod vedením p. Evanse, který ji převzal od p. Yoys. Místo je tedy známé jako „Evans late Yoys“ (Evans později Yoys — zkráceně late Yoys).

Viktoriánské ovzduší „zpěvů a útulných pokojků“ bylo věrně zachováno a to dekorací místností, šetřením dobových zvyklostí a funkcí předsedy, který zaujímá místo v rohu jeviště u stolu, svíčkou osvětleném. Mimo účasti na hře bylo jeho povinností pobavit obecnost a povzbudit je k živé debatě. Neboť část, hraná obecností v takovém „veselém“ programu, je právě tak důležitá, jako úloha herců. Vyžaduje se, aby se obecnost účastnilo sborového zpěvu, je povzbuzováno dělati nepřipravené poznámky a na jeho ostrovtipu, nenucenosti a dobré náladě závisí úspěch večera. Viktoriánský zvyk pít při představení pomáhá rozhňovat veselé prostředí.

Komická musa ponejvíce převládá ve „veselých“ kusech (Yoys). Zpěvy z Viktoriánských hudebních síní bývají vesměs v programu; avšak jsou velmi obsáhlé a různorodé; zahrnují jak němohry, tak rozpravy předstírané vážnosti, národní zpěvy a balady. Balady někdy vážné, ač obvykle komické pro jejich nesmyslnou sentimentalitě. Tato představení jsou vždy vysoké úrovně. Umělci jsou z povolání, mnozí trvale upoutáni k divadlu, jiní se vrací na týden nebo na měsíc, zatím co jsou uvolnění od jiných závazků, nebo se objeví střídavě na programu jednoho neb jiného divadla. Avšak nenucené veselí je často na úkor hudebního výkonu. Čtyři nedělní večery jsou vyhrazeny pro koncerty klasické a moderní komorní hudby.

Je to vše velmi líbivé a velmi vítané útočiště do dávných časů, kdy auto a dokonce i elektrické osvětlení byly hrůzostrašným vynálezem.

Opětne uvedení nových her na jeviště však dokazuje, že divadlo Players nemíní zůstat pouze v minulosti. Pro každou sezonu jsou plánovány čtyři nové hry; jsou hlavně zkušební, neboť jejich první věcí jest vyzkoušení nové talenty a hry, které neslibují obchodním podnikatelům určitý pokladní úspěch. Klub má to štěstí, že jeho členové jsou hlavně umělci, velmi kritičtí a vnímaví pro všední myšlenky, uznávající cenu nevyzrálého talentu více, než většina posluchačů z West End.

Chloubou Players bylo vždy objevovat nové talenty: na tom malém jevišti měly mnohé známé hvězdy první příležitost k vystoupení. Přátelské přijetí obecností, vždy předpísované předsedou k zachování tradičního hřejivého přijetí každému nováčkovi, je často potřebné mladému umělci, aby svůj talent uplatnil.

Hlavní půvab Players jest přátelský vztah mezi umělci a obecností. Tyto vztahy se projevují i mimo představení a důkaz o tom byl podán tento rok, když se klub stěhoval do většího divadla. Umělci, personál a členové klubu nadšeně pomáhali při úpravě zanedbaných místností, aby divadlo bylo v pořádku pro zahajovací slavnostní představení.

Letní měsíce na moravských scénách profesionálních.

Antonín Skála (Dokonč.)

Horácké divadlo za uměleckého vedení Jana Střejčka ve svém letním období vzpomnělo 35leté divadelní činnosti své členky Marie Liškové, která vytvořila hlavní roli v komedii G. Zapolské „Morálka paní Dulské“. Přínosem repertoárovým byla Steinbeckova hra „O myších a lidech“, i když ji obecnost někde přijímalo se smíšenými a nejasnými pocity. Jinak letní období bylo vyplněno beznáročnými, až průhlednými komedii „Miss Hobbs“ (napsal Jerome K. Jerome, přel. K. Bušek) a

„Stvoření lásky“ od A. J. Urbana. Celkem uspokojivá sezona letošní byla uzavřena Čapkovou komedií „Loupežník“ v režii Jiřího Poláka, který hru podstatně, někde až na úkor jasnosti, zkrátil a zhuštil. Hra byla jako slavnostní připravena k 75. výročí gymnasia v Třebíči a zapadla velmi účinně do značně rozsáhlého programu těchto jubilejních oslav.

Beskydské divadlo končilo v jarních měsících Pugetovou veselohrou „Šťastný věk“ a připravilo na letní sezonu dvě původní osvědčené

komedie a to „Zlý jelen“ od V. Kl. Klicpery a „Poslední muž“ od Fr. X. Svobody, kterého nastudoval a vytvořil Fr. Benoni, jeden z budovatelů Beskydského divadla. Konečně byl připraven Kurfürstův „Věčný poutník“. Družstvo Beskydského divadla vydává vedle svého programového listu „Mezi akti“ také regionálně kulturní revui „Nová Lubina“, která soustavně sleduje divadelní potřeby a osvětové otázky celého kraje. Beskydské divadlo po uměl. stránce v uplynulé sezoně vedl prof. Vl. Hamšík.

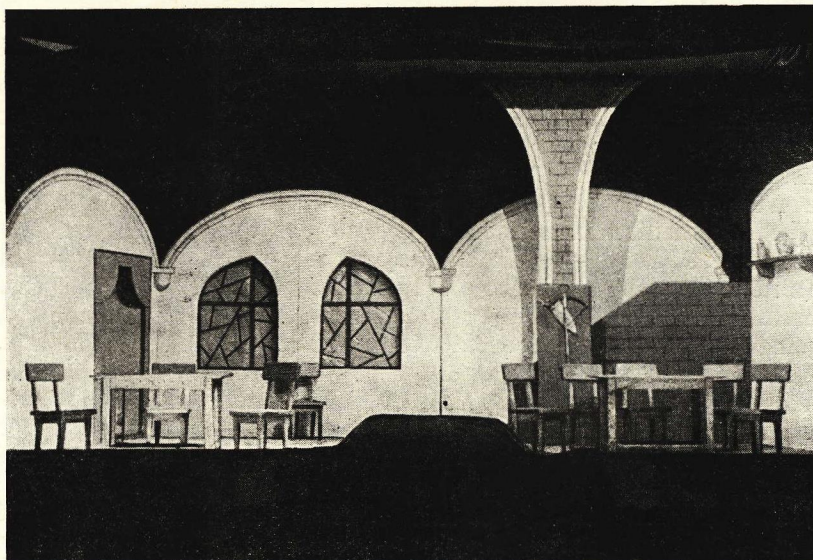
Družstvo divad. ochotníků ve Zbraslavi

Fr. Síla

„ZVON UNGELTU“

Tři záběry z historie staropražského povstání

Scéna podle pův. návrhu R. Boučka

Slovácké divadlo umělecky vede Oldřich Lukeš. V měsících dubnu až červnu 1946 byly nastudovány tyto hry: Pugetův „Šťastný věk“ a „Okénko“ Olgy Scheinpflugové, obě v režii Lukešově. Celkem vypraveno deset her, z nichž sedm bylo původních a ostatní přeložené. Divadelní programy Slováckého divadla přinášely občas i podnětné články: O lidové divadlo, Čím je nám divadlo, Socialistická soustava, K problému české veselohry, Úmrtí G. Preissové, Výtvarná složka krajevo divadla a j. Tyto příspěvky nebyly jenom interpretace připravovaných her, ale také impulsy do řad obe-

censtva, jemuž chce Slovácké divadlo být stále bližší a skutečnou kulturní složkou celého kraje. Od nové sezony je uměleckým spolupracovníkem Otto Čermák, režisér a někdejší známý herec brněnského divadla.

Hanácké divadlo za uměleckého vedení prof. Fr. Kličky mělo v sezoně 1945–46 dva pracovní soubory, a to v Přerově a Kroměříži, které nastudovaly celkem 17 her a absolvovaly úhrnem 235 představení i se zájezdy. Z původní tvorby byla nasudována Čapkova „Matka“, Klicperův „Hadrián z Římsu“, dále Radokova „Vesnice žen“ a konečně „Dobrý

voják Švejk“ v dram. úpravě a režii Frant. Kličky. Divadlo vypravilo také scénicky J. Svaté a V. Václavíka „Milenci smrti“, příběh z koncentračního tábora, a Afinogenův „Pozdrav Španělsku“, dvoudílné romantické epos, jako příležitostně provedení. Z přeložených prací nastudovalo Hanácké divadlo G. Zapolské „Morálku paní Dulské“, Cowardovu frašku „Duchové na zemi“ a konečně Aristofanovy „Jezdce“, kteří byli značným krokem vpřed. Nová scéna zahájena společnou prací obou spojených souborů v jeden pracovní kolektiv.

Režisérství nebo režisérismus?

Otto Minářík

Touto otázkou se nedávno opět po několika letech zabývaly divadelní kruhy zasvěcených. Není to po prvé, co se o ní jednalo. Vynoří se čas od času, aby vyvolala buď anketu nebo debatní večery nebo polemiku v tisku. A pak na čas opět usne, když anketa skončila vítězstvím té či oné strany, když debatní večery byly zakončeny jasným prohlášením většiny přítomných stejně jako polemiky, že většina se kloní buď pro režii nebo pro režisérismus. Po pravdě třeba konstatovati, že režiséři většinou hlasují pro režisérismus a herci zase pro režii, kritikové pro obojí a laici podle své nejlepší neznalosti. Doba uplyne — nic se nestane — a pojednou někdo se ozve: Režisérství nebo režisérismus? A historie se opakuje.

Tak se také stalo před nedávnem — a já lituji, že jsem neměl příležitost zúčastnit se plodných debat, o nichž jsem se z několika kusých referátů dočetl v divadelních zprávách denních listů. My, ochotníci nejsme totiž na takové večery zpravidla zváni a pořadatelé jich nepočítali — podle osvědčeného zvyku — ani letos s námi. A byly-li ony večery publikovány, pak jsem je přehlédli. Proto prosím za prominutí, jestliže v těchto řádcích bu-

dou mé vlastní názory debatami, těmito večery neovlivněnými.

Dříve, než je vyslovím, povězte si definice režisérismu a režie — definice dle vlastního pojetí.

Obě definice jsou závislé na definici režiséra: Divadelní představení jest uměleckým dílem tehdy, jsou-li všechny jeho složky spolu harmonicky sladěny, takže tvoří jednotlivý celek. Toto umělecké dílo je však tvořeno kolektivem a z této okolnosti vyplývá nutnost režiséra, t. j. jedince, který by celému tvoření dal jednotlivost, který by všechny složky, z nichž divadelní představení sestává, zharmonisoval, sladil, usměrnil, aby se proluly v celek, v sourodou sloučeninu výkonů, vzájemně se prolínajících a doplňujících. Tím je dána definice: Režisér jest tvůrčí umělec, který z daného materiálu (divadelní hry, hereckého souboru, jevištního prostoru) pomocí celé řady spolupracovníků a technických vymožeností vytváří umělecké dílo, divadelní představení.

Surovinami režisérova tvoření jsou jednak předměty a jednak osoby, umělecká díla i umělci. Podle způsobu, jakým jsou suroviny zpracovávány, dělíme tvůrčí činnost režisérova na režisérství a na režisérismus.

Režii rozumíme tvůrčí činnost režisérovu, vycházející z daného materiálu, t. j. z divadelní hry, hereckého souboru a pod. Otakar Zich v *Estetice dramatického umění* (Výhledy 11. XII. 1931) stanoví první úkol režisérův, dáti souhře herců dramatickou formu a při tom píše: Materiálem, z něhož (nikoliv jež!) formuje... a tím ujasňuje rozdíl mezi režisérem a režii, neboť:

Režisér, který své dílo formuje z materiálu (z něho vycházejí), pěstuje režii, režisér, který formuje materiál, pěstuje režisérismus. A tak jsme si ujasnili rozdíl tvoření, kterým říkáme režisérismus a režie.

V posledních letech to byl zejména Hilar, který vášnivě hnětl materiál mu svěřený, aby podle vlastního pojetí vytvářel — jen vzhledem k své vlastní vizi — umělecké dílo, z něhož by sálala jeho osobnost. V té době se také mluvilo o Hilarově Revisoru, Hilarově Hamletu — autoři sebe slavnější mizeli a roztavili se v tvůrčí činnosti režisérově. Režisérismus slavil své nastolení, ač — což je velmi zajímavé — teoreticky byl Hilar-em odsuzován.

Vycházejíce ze Zichovy citace jako definice obou protivníků (režiséra a režiséristy), vyslovující základní rozdíl jejich tvůrčí práce, můžete činnost obou popsat v stručných rysech asi takto:

1. Režisérista se nespokojí s předlohou tak, jak ji napsal dramatik. Přiznává a osvojuje si právo tuto předlohu podle svého měnit, ubírat z ní a přidávat k ní všechno, co pokládá za dobré, všechno, co by jeho tvůrčí práci podporovalo a

vynášelo. Svůj počín omlouvá tím, že je nutno autorovi pomoci, aby se jeho myšlenka, v dramatu utajená, dostala jasněji a zřetelněji na povrch. Režisérista pokládá za svůj úkol, aby dílu autorovu pomohl — třebaže před ním bylo ono dílo provozováno nesčetněkrát a mělo nesporný úspěch bez jediné pomoci. — Podle názoru režiséristova chybí dramatikovi ostrý postřeh pro účín jevištního projevu, kterým režisérista překypuje a jež rád na všechny strany rozdává, aby z předlohy vytvořil své dílo, k němuž ho ona sotva dostatečná předloha dramatikova inspirovala.

Nikdo jistě nebude popírat svobodu tvůrčí práce umělce. Není úmyslem také těchto řádek tuto svobodu omezovati v jakémkoliv smyslu, buď-li vycházeti z dané předlohy. Úkolem režiséra jest dramatikovu předlohu realizovati na prknech divadelních, ale není jeho úkolem pomíjeti tuto předlohu, komoliti ji a hnísti jen proto, aby byla slavena tvůrčí práce na úkor samotného díla.

Vyšetřujeme-li příčiny režiséristova počínání, přicházíme k zajímavým závěrům. Především to může býti režiséristova neschopnost provést předlohu v původním zpracování tak, aby působila účinně. Režiséristovi unikají účinná místa, v jeho fantasii se zdají nedramatickými, neúčinnými a neví, jak by jejich účín žádoucně zesílil k pravé účinnosti. Nahraňuje je proto vlastními výjevy, které mu jsou blízké, o jejichž účinnosti je přesvědčen.

Prosím, aby mi bylo správně rozuměno: Ne-

Vztah gesta ke slovu.

J. Hanuš, Slaný (Dokonč.)

Všimněme si podobného pohybu, který se od onoho mávnutí liší tím, že začíná níže, je prudší a směřuje stranou dolů. Doprovází třeba větičky: Dej mi s tím pokoj, nebo: To si nech, nebo: Dej to pryč a pod. Je to pohyb, kterým něco zahazujeme. Tu odhazujeme záležitost, problém. Jindy je gestem od sebe odrážíme jako míč zpět tomu, kdo je na nás hází. Opět jindy v řeči při tom gestu ruka zůstane ve výši ramene stát a pak ji rychle strhne dolů. (S takovými věcmi a s takovými nápady mi už dejte pokoj!) A je-li vzruch větší, použijeme obou rukou a oběma mávneme stejným směrem, obyčejně k místu, kde náš trapič stojí — zřetelně břemeno, které nám naložil, házíme mu k nohám, pod nohy. Vidíte, jak je zde všude gesto ilustrací, ba symbolem, vyjadřující jen jiným způsobem to, co vyjadřujeme slovy.

Vezměme druhý příklad úplně z jiné oblasti: Postoj. Stojí-li někdo tak, že má nohy blízko sebe a chodidla rovnoběžná, je jeho postoj velmi vratký. Rozhodně pevnější postoj je mírně rozkročený, špičky od sebe. A co myslíte, který z těchto postojů bude slušeti postavě Napoleonově? Myslím, že tu není těžko uhodnout, stejně jako nebude těžké rozhodnouti, který z těchto postojů použije Vrba v Hrobčickém v prvním jednání a

který ve třetím, když jde prosit o svého vnoučka. Nebo myslíte, že člověk se zajištěným postavením (schválně používám toho slova místo „existenci“) dává to jinak znát v postoji: Francouz nebo Angličan, nebo náš člověk? Kdo z vás jste viděl film „Bílá nemoc“, vzpomenete si tu na záběr při rozmluvě Dr. Galena s diktátorem. Kameraman tu sjede od rozkročených vysokých lakových bot ke skromnému a nejistému postoji Dr. Galena. Ale tu už jde o přetvářku obou: Diktátor s přehnaně rozkročeným krokem chce dokázat svoji nebojácnost a pevnost postojem, který již hraničí s postojem otrokáře, Dr. Galen se staví bezmocným. Vzpomeňte jen, jak tento přehnaně rozkročený postoj byl oblíben u Němců.

Symboliku gest dokažme příkladem třetím:

Sídlem rozumu je hlava, citu srdce. Nerozhoduje, jestli je to pravda, tak se to říká a gesto to říká také. Chytáme se za hlavu, nebo vztahujeme ruce k hlavě, když jde o její, vlastně mozkovou činnost — zvláště vypjatou — tedy při úsilovném přemýšlení, vzpomínání, při vzruchu takovém, že „nevíme, kde nám hlava stojí“ (však se také snažíme ji rukama mezi rameny nahmatat, je-li na svém místě), kdy máme obavy, že „nám praskne“ napěchovanými starostmi a prací (a držíme ji, aby nepraskla), kdy „se nám z toho hlava

myslím tím úpravu textovou, která u starých, klasických her je velmi často nutná, již musíme přeložit do současné mluvy, abychom autoru neublížili jejím provedením v původním znění — mám na mysli úpravy násilné, které do autorovy předlohy, dramatu vkládají nové výjevy, nebo z ní vypouštějí podstatné, pro autora charakteristické části pro jejich zdánlivou neúnosnost.

Pravidlem slušného dramaturga, který upravuje divadelní hru, musí býti především úzkostlivá svědomitost, aby nebyla porušena základní myšlenka hry, aby záměr, který autora k jejímu napsání inspiroval, zůstal ve své podstatě neporušen, neboť na divadelním oznámení odpovídá za námět a slovné zpracování autor, zatím co režisér si myje ruce, když hra se projevila slabou. Zatím však nebyla obecenstvu předložena předloha autorova, ale deformovaná slátanina, neboť režisér zneužil své tvůrčí svobody k uplatnění své velikosti, postaviv se ve své povýšenosti nad autora.

Režisér se však nezastaví jen u divadelní hry, její úprava byla jen počátkem dalších činů. Pustí se do formování a hnětení všech dalších složek, které divadelní představení vytvářejí. Je tu především herecký výkon. Režisér při práci s hercem vychází z herce. Zná zpravidla jeho tvůrčí schopnost a způsob vytváření divadelních postav, který u každého herce jest individuální. Tato individualita je však režisérstvi soli v očích. Je nutno ji stůj co stůj potlačit. Herci nebudiž dovolen pohyb prstu, nebyl-li režisérstvou vytvořen. Vždyť režisér herce „udělá“, všech-

Postavy ze hry Fr. Sily „Zvon Ungeltu“

na scéně Družstva divad. ochotníků ve Zbraslavi.

Jošt, písař — J. Aulehle

Jitka — E. Šťastná

Foto: T. Půlpánová, Zbraslav

no, co herec na jevišti přináší, je režisérstovo. Je známý výrok známého vynikajícího režiséra: Nepotřebuji tvůrčích umělců, žádám si jen poslušné herecké řemeslníky a vykonám s nimi divy! — A je také známo, jak v krátké době tento režisér změnil své mínění, když v několika dramatech zaměnil umělce za poslušné řemeslníky.

A zase nutno připomenouti právo režisérovo vytvořit vlastní pojetí vytvářené hry a žádati na hercích, aby jeho pojetí bylo do krajnosti zachováno. V tomto pojetí však nesmí býti znásilňována individuální tvůrčí umělecká činnost, čin-

točí“ (zadržujeme její rotaci). Tu vlastně gesta mluví v přeneseném slova smyslu. Ťukáme do čela, chceme-li někomu naznačit, že je hloupý, tlesknem do ní, když jsme konečně něco pochopili. Velmi výmluvné je kroucení hlavou údivem nad něčím. To je místo věty: Až se mi z toho hlava točí. Jiné takové výmluvné gesto je kreslení kroužku ukazovákem na čelo.

Zajímavá jsou v tom směru gesta, vzpomínáme-li na něco, co samozřejmě víme, ale něco se v mozku vzpříčilo a mozek to nechce vydat. Řekněme vzpomínáme na jméno známého člověka: „Byl tam také . . . ten . . . no, jak se honem jmenuje“ a vztahujeme ruku nad schýlenou hlavou, jako bychom chtěli ukázat, že, aniž se díváme, přesně ruku vztáhneme po přísl. zásuvce, v níž to jméno je uloženo. Nebo jako by to jméno jako jablko viselo na větvi nízko nad naší hlavou a my po něm prostě vztáhneme ruku. I pohyb připomíná trhání. Tu nám někdo pomůže: „Hanžl“. „Ale kdepak“, odpovídáme a ruka dokonce praví, že jsme sáhli na něco horkého, až jsme se popálili a odhání to. Třepeme rukou, jako bychom to chtěli „vytřepat z rukávu“: — „Začíná to od P . . . a je to kratičké jméno — no —“ a ždímáme čelo, abychom to jméno tam odtud konečně vymačkli, dlaní na ně tleskáme, aby se tam ta kolečka zase srovnala, někdy dokonce tiskneme spánky oběma rukama a najednou — křís — už je to tu: „Kratochvíl se jmenuje.“ Tak to je to

kratičké jméno a začíná od P . . . Proč se ten útok rukou soustřeďuje právě na hlavu a ne na prsa, nebo dokonce ne na břicho? Či si dříve uvědomujeme, že tohle je práce mozku a že mozek je v hlavě a tím řídíme svá gesta?

Nebo si vezměte takové poškrabování se za uchem strejdy Škrholy, když je se svým rozumem hotov a říká: „Co teď?“ Potřebuje rady a na to by byl dobrý člověk rozumný, chytrý, světem protřelý, zkrátka, který „má za ušima“. Aha? vidíte ho, jak to tam hledá, jak to tam vyškraňuje, jestli ovšem tam „za těma ušima“ něco má.

Nebo řekněte mi, proč krčíme nos, když nám něco nevyhovuje, když nám není něco dost dobré, že „ohrnujeme nos“. Vidíte, zde je úplný přepis rčení, že „nám to nevoní“ do řeči gesta.

Nebo mi řekněte, proč — říkám-li větu: „Hm — oh! to mne mrzí“ — proč se škrábu v hlavě. Neříkáme také místo: „To mne mrzí“ — „to mne žere“ — a když mne to žere, kousá, musím to poškrabat? A že právě na hlavě, to nás nesmí zarážet, vždyť to gesto pochází z doby, kdy míti vší byla asi stejná hanba, jako dnes míti rýmu.

Tak bychom mohli pokračovat, ale nechci unavovat. Myslím, že jsem svými příklady dal dosti podnětů k dalšímu přemýšlení o původu jiných gest a že jsem dokázal to, co jsem dokázat chtěl: Gesto je nedílná součást vyjádření myšlenky, je rovnocenná slovu a melodii věty. Je to symbol, zkratka, účinná ilustrace.

nost hercova. Režisérova činnost — zcela oprávněnou — jest tuto uměleckou činnost do svého pojetí zapojiti, případně ji usměrniti, ale ponechati jí individuální výraz.

Co by tomu řekl malíř nebo sochař, kdyby mu někdo chtěl předpisovati způsob jeho individuální umělecké práce? Snad mi namítne, že malíř a sochař vytvářejí umělecké dílo, které je závislé jen na nich samých — že divadelní představení jest uměleckým dílem, tvořeným kolektivem — ano, ano, máte pravdu. Ale v tomto kolektivu jsou složky, které samy o sobě jsou uměleckými díly a aby byly uměleckými díly, musí nésti pečeť svého původce. Každé dílo, které vytvořil umělec, nese v sobě výraz způsobu jeho tvoření — znalec malířství pozná na první pohled obraz Švabinského, Aleše, Preislera a j.

Režisérista si utvoří pojetí a jeho činností jest vtěsnati do vlastního pojetí všechny své spolupracovníky. Mění hercův hlas, způsob jeho mluvy, gestikulaci, zkrátka všechno, co mohlo připomínat hercovu individualitu. Pochopitelně jsou zkoušky režiséristovy neustálým bojem, nekonečnými šarvátkami, v nichž na sebe narážejí dvě individuality, z nichž každá si žádá svého uplatnění. Má-li režisérista mocenské postavení (bývalo dříve velmi mocenské), nezbyvá herci, než aby ustupoval nebo nevystupoval. Herec tak ztrácí svou tvář, nahrazuje ji grimasou, studenou, nepřesvědčující, nedokrevnou — vytvořenou úsilím veškeré rutiny, které je schopen, aniž by do ní vdechl život a naplnil ji svou duší. Režisérista dosáhne realizace svého pojetí, která se třeba velmi přiblížila jeho představě — ale udusila produševnění — a divák cítí, že na jevišti se před

jeho zraky pohybovaly postavy cizími pohyby, cizí řečí, postavy, které nevzrušovaly, neboť v divákově srdci vzbuzovaly chlad.

Jak jinak působí na diváka představení, které režíroval opravdový režisér. Tvůrčí umělec, který se nejprve důkladně seznamuje se surovinou, z níž mu bude tvořit, který se pokorně sklání před dílem, které chce vytvořit a jemuž cele dává sebe. Tuto jeho lásku k uměleckému tvoření a k uměleckému dílu cítí divák vanout v plné síle s jeviště — tato láska naplňuje jeho duši, vzrušuje ji a připravuje mu nejkrásnější pocity, jako každé skutečně umělecké dílo, v němž všechny složky jsou uměleckými výkony samy o sobě a přece spolu tvoří harmonicky sladěný celek.

S jeviště se nesou slova dramatikova, jeho myšlenky zaznívají v plné neotřesené síle. Divák se s ním intimně seznamuje, neboť tu není nic rušivého, co by poznání autora znemožňovalo nebo zkreslovalo. Herci rozvíjejí v největší intenzitě své tvůrčí schopnosti, dávají se s celou svou duší postavám, které vytvářejí. Jsou to jejich postavy, hlasem, pohybem i gestem — jsou to živí, plnokrevní lidé, kteří před žasnoucím divákem prožívají dramatikem jim předepsaný osud podle obrazu režisérova ve vlastním pojetí.

Tak vytváří divadelní představení režisér, který vychází z materiálu, z něhož tvoří. Aniž by pomýšlel na sebe a uplatnění vlastní osoby, je jeho osobnost samým dílem zvedána mnohem výše, než osobnost toho, který přistupuje k dílu u vědomí její důležitosti.

A proto jsme vždycky byli, jsme a budeme — tak jako i účastníci nedávných debatních večerů si odhlasovali — pro režiséra.

Nemohu se nezmíniti o práci pí. Běly Horské v tomto směru. Byly to její časté přednášky a ve Sborníku ÚMDOČ z r. 1942 jeden článek, který si hlavně všímá ruky. Říká tam, že gesta ruky lze rozdělit na 4 skupiny: 1. Ruka dlaní nahoru, 2. dolů, 3. od sebe a 4. k sobě.

1. Ruka dlaní nahoru dává, vítá, vztahuje se k nebesům, je otevřená dlaň — pohyby dobrých duševních hnutí.

A já bych se nerozpakoval dodat: Je to také prosba (povadlé prsty), dává i přijímá. Obě dlaně: obětování.

2. Dlaň dolů: tento pohyb je omezen zemí a týká se věcí pozemských, skutečných. Je materiální, nebo také despotický, násilný (já chci).

Dodávám: Dokonce přimačkává k zemi (Dost) sráží — ale také hladí, žehná — přijímá teplo z ohně a vysílá je, chrání.

3. Dlaň od sebe — odpor, hnus, obrana, štítění.

4: Dlaň k sobě — pohyb, který se týká mluvčího — Já — já —

Zde pí. Běla Horská končí. Uvádím to jako pozoruhodnou studii, ale svými glosami jsem už naznačil, že jen malá změna, detail může platnost tohoto rozdělení zvrhnout a že tedy poloha sama nemůže určovat význam gesta. Na druhé straně zase musíme určitou platnost tohoto rozdělení připustit, pokud ovšem pozorujeme gesto z povšechné stránky.

A nyní bych ještě řekl pár slov ke gestu:

Čím vyšší duševní úroveň, čím bohatší slovník, čím větší duševní klid (rovnováha) mluvčího, tím jsou gesta mírnější, jemnější, náznaková. Člověk nízké duševní úrovně má obyčejně velmi chudý slovník a neovládá dobře své nervy a proto mu je velmi málo známo něco o společenském chování. Svůj nedostatek slov nahrazuje gestem (druhým způsobem vyjadřování). Vzruch (rozčilení, radost, žal, vztek) brzdí slova a gesta přiskakují na pomoc. Ovšem, že tu také v míře neposlední rozhoduje povaha člověka. Člověk živější povahy bude pravděpodobně také bohatší na gesta — temperament se prozradí i v tomto způsobu vyjadřování.

A kam spěje vývoj gesta vůbec?

Odpověď nám dá návštěva starých filmů (nebo alespoň vzpomínka na ně), způsob hraní divadla dnes a dříve a konečně návštěva některých ruských filmů, ve kterých herci musili počítati s velmi naivními diváky, jimž byl film určen. Nebo si porovnejte loutková divadélka, která ve svém vývoji ustrnula, se Skupovým divadélkem se Spejblem a Hurvínkem. Na první pohled nám vynikne přítlumení gesta, zjemnění, zestručnění. Je to důkaz, že úroveň herců, ale zvláště diváků značně stoupla. Divadlo se stále víc a více blíží skutečnému životu nejen svými náměty, ale i svou vnější formou.

Konečně!

Dohoda profesionálů s ochotníky.

Svaz českého herectva obeslal organizace, které se podílejí na našem divadelnictví, ke schůzce, která se konala dne 29. září t. r. Účelem této schůzky bylo ustavit Divadelní svaz na podkladě prozatímního řádu, připraveného Svazem herectva, který by soustředil vrcholné organizace divadelníků profesionálních a ochotnických k spolupráci ve všech oborech tvůrčí divadelní činnosti, k organizování společného postupu ve všech divadelních otázkách a pro plánovitou práci v divadelní oblasti.

Po zahájení a přivítání přítomných delegátů ÚMDOČ, ÚSOD, ÚRO, ČOS. Loutkářského soustředění, Hospodářské skupiny vnitřního obchodu, Lidového loutkářství a kabaretierů předsedou SČH A. Holzingerem vysvětlil Ing. arch. M. Kouřil zásady, za kterých by došlo k úzké spolupráci všech složek odstraněním přehrad a nedorozumění mezi profesionálními pracovníky a ochotnictvem, zapojením do dvouletého plánu vlády vypracováním ideových i hospodářských směrnic a vytvořením kladného poměru všech účastných členů na zásadě naprosté rovnosti. Po úvodním slově přistoupili přítomní k projednání prozatímního řádu, kterým se bude řídit Divadelní svaz do

doby, než budou vypracovány a schváleny stanovy, neboť DS bude pracovat na podkladě spolkovém. Po doplnění, opravách jednotlivých článků řádu a po jeho schválení byla schůze přerušena, aby zvolená komise (Ing. Kouřil, Dr. Malík a Hudeček) vypracovala návrh presidia DS. Tato komise přezkoumala kvalifikaci pozvaných útvarů a delegátů a navrhla přizvatí do DS organizace DTJ, Orla a Junáka a předložila kandidátní listinu presidia DS. Jednomyslně byli zvoleni:

předsedou A. Munclinger

1. místopředsedou J. Hudeček

2. místopředsedou J. Hudec

3. místopředsedou Dr. J. Lorman

1. tajemníkem Ing. arch. Kouřil

2. tajemníkem L. Nejedlý

zapisovatelem (vyhrazeno SČH)

tiskovým ref. (vyhrazeno SČH).

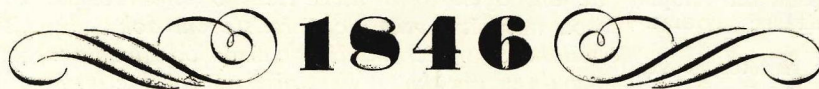
Splněna tím byla podmínka rovnosti, neboť v presidiu jsou zastoupeni 4 profesionálové a 4 ochotníci.

Svaz českého herectva dal k dispozici místnosti a sekretariát, presidium pak stanoví členské příspěvky na úhradu režijních výloh DS v dohodě s členskými útvary, než budou schváleny stanovy.

Radostným přínosem schůze bylo projednání vstupu Lidových loutkařů do Loutkářského soustředění, kde bude jimi vytvořena autonomní sekce a vstup kabaretierů do Svazu českého herectva za týchž podmínek.

Nově zvolený předseda A. Munclinger nastínil pak nejbližší práce, které DS očekávají, upozornil na připravovanou osnovu divadelního zákona, promluvil o velké práci a úkolech ochotnictva zvláště na venkově, vyžádal si pro další jednání náměty členských útvarů a předložení plných mocí zvolených členů presidia. Po krátké debatě a podání několika vysvětlení byla tato první schůze, pro budoucnost velmi slibná, ukončena.

Tím vstupuje do života útvar, po kterém ÚMDOČ volala a který si přála vytvořit. Svaz českého herectva stal se zakladatelem Svazu Divadelníků, který má všechny předpoklady, aby se stal co nejdříve rozhodujícím činitelem ve všech otázkách našeho divadelnictví. Má charakter celostátní, zaručený členstvím ochotn. slovenských a spoluprací profesionálního herectva slovenského. Záleží jen na něm, aby zdravým a rozumným zásahem pomohl k ozdravení našich poměrů divadelních, stále ještě tak chaotických. —ček

Jan Vondráček (Pokračování.)

Hory Březové.

Ne všude měli české ochotnické družiny burcovatele národního vědomí, podporovatele dobročinných účelů a ústavů a šířitele ušlechtilé zábavy. Kde nebyli ještě ochotníci, jako na př. na Březových Horách u Příbrami, ujímal se vlastenecký duch odebráním a pilným čtením českých časopisů a knih. Na Březových Horách odebíraly se „K v ě t y“, redigované tehdy J. B. Malým, „Č e s k á v ě l a“, jejíž redakci právě r. 1846 převzal Havlíček, Tylův „P r a ž s k ý p o s e l“, sbírka užitečného i obveselujícího čtení pro lid jazyka českého, který právě r. 1846 počal vycházet, Zápův „P o u t n í k“, časopis obrázkový pro každého, rovněž r. 1846 založený a jiné lepší plody národní literatury.

Když tam zavítala německá kočující společnost herecká, přinutili ji březohorští obyvatelé, aby hrála česky. Jaká to byla čeština, nelze vypovědět, ale obecenstvo vzalo za vděk i dobrou vůli.

Humpolec.

Nebyli bychom spravedliví, abychom viděli v počínání tehdejších ochotníků jen samý úspěch, dokonalost a svědomitost. Již tehdy, před 100 lety byli lidé kritičtí a nebáli se veřejně říci, co je správné a co nesprávné. Jedním z nich byl dopisovatel „Květu“ Frant. Krajník v Humpolci. Když o prázdninách r. 1846 hráli studenti divadlo, na-

psal o nich, že málo radosti svým posluchačům způsobili. Hráli prý tak, že se zavděčili nejvíce nepřátelům českého vlastenectví, kterých i v Humpolci až nazbyt jest, a to tím, že jim dali příčinu, aby vlastence ještě více tupili, ostré ústíčky si z nich dělali a nepřátelské plány proti nim kuli. Věru lépe byli by prý páni ochotníci i jejich pan direktor učinili, kdyby byli ani nehráli. Panny, které ochotně a laskavě ženské úlohy na se vzaly a horlivě a příkladně sobě počínaly, byly prý uraženy tím, jak bídě jejich mužští spoluhráči si počínali. Přímo prý spoluzápasili, který roli svou hůře umí.

K těmto nesvědomitým ochotníkům volá Krajník: „Pánové, takovým počínáním ani národnosti ani městu našemu se nezavděčíte. Neb není na tom dosti, když kdo divadlo hrát chce, aby se řeklo, ten a ten budí v městě českou národnost, je vlastenec atd. Musíme hledět, abychom to, co konáme, i řádně a důstojně vyvedli, aby se působením naším více nepokazilo než napravilo. Neboť, jak budou diváci věřit, že nám zkvět (rozkvět) řeči a národnosti české tak na srdci leží, když patrně vidí, že ani tolik práce si nevezmeme, abychom se úkolů svému (své roli) naučili? To dává jistě špatný příklad a následovně z hraní divadla žádný jiný prospěch nevyplyne, leda že ochotníci (sami) hraním divadla se vyrazí“.

Přes tuto trpkou výtku humpoleckým ochotníkům-studentům nesmíme si myslet, že snad tamní národní život byl v úpadku. Nikterak. Česká národnost se tam víc a více probouzela, o čemž nejpěknější důkaz dávalo to, že české knihy vždy více a plněji se čtly. Odbíralo se tam mnoho

exemplářů Pražských Novin, starších časopisů „České Včely“ a „Květu“ i nových časopisů „Poutníka“ a „Pražského Posla“, kteréžto poslední dva nacházely nejvíce obliby. Také veřejná knihovna byla založena, od níž se nejvíce čekalo pro rozvoj národní věci v Humpolci. (Pokračování.)

XVI. JIRÁSKŮV HRONOV

Zemřel věrný účastník Jiráskových Hronovů.

Při uzavěrcce listu dovidáme se smutnou zvěst, že v Poličce zemřel Frant. Martinů, dlouholetý předseda okrsku bratří Mrštíků, čestný člen místního Spdo. a Divadelního družstva, v němž jako místopředseda zasloužil se zejména o vybudování a vzorné udržování přebohaté divad. šatny, jež byla jeho chloubou. Naposledy jsme se s ním setkali v Hronově na Jiráskových slavnostech, o něž vřelý zájem projevoval nejlépe svou účastí, tím vzácnější, že uskutečňovanou za nepříznivých podmínek daleké cesty a vysokého věku. — I my mimopoličtí, kteří jsme ho znali, zachováme mu nejkrásnější vzpomínku.

Pracovní Hronov 1946.

M. Boučková, Zbraslav

Pokaždé, když se loučím s hronovským festivalem, napadá mi vstupní věta Dona Carlose: „Krásné dny aranjeuské již uplynuly!“

A byly krásné, i když letos nebyly skoro pro žádného účastníka odpočinkem a rekreací v pravém slova smyslu, ale znamenaly práci, starost a zase práci. Letos nebylo kdy na dlouhé besedování na hronovském náměstíčku a přemnozí nedostali se ani na jediné odpoledne za humna městečka. Pracovní den začal před 8. hod. ráno, když 113 posluchačů jub. div. školy spěchalo přes můstek do posluchárny, aby včas odevzdali legitimace u stolku, kde přísně úřadovala Dr. Čermáková z Nymburka. Kdo chyběl, dostal pozvánku a nebyl připuštěn ke zkoušce.

Široká veřejnost jen málo ví o tom, co vše ochotníci pro divadlo dělají. málo toho ví o lidech, kteří svou dovolenou věnují vzdělání pracovníků lidového divadelního umění a my informování musíme jen obdivovat obětavost a trpělivost přednášejících, když víme, že většinu z nich místo potřebného zotavení po celoroční práci čeká denně několikahodinová přednáška, promítání obrazů a naposled celé dva dny trvající zkoušky posluchačů.

Předsednictvo ÚMDOČ pracovalo letos ještě s větším tempem, než léta minulá a starosta Hudeček někdy měl být na několika místech najednou. Měl vitat před divadlem spolek, který včera přijel a zároveň vitat jiný soubor, který právě přijížděl. Jak to dokázal, je záhada, ale jeho svěží síly zdolaly i tuto nemožnost. Redaktor Ing. Sommer-Rydván jenom zaměnil svůj pražský redakční stůl za jiný v Hronově. Bez haldy papírů a novin pod paží si ho ani nedovedeme představit. A tajemník Šťastný úřadoval ve škole. Jak ne-

Hronovské reminiscence.

Josef Hudeček (Pokrač.)

13. srpna:

Jdeme se podívat na první zkoušky připravovaného celostátního představení, kterým je letos Jiráskův „Gero“. Soubor je již v plné práci. Včera začal a po prvním vzájemném oťukání spadla ostýchavost a vidíme, že pevná ruka režiséra ovládá již všechny herce. Klidně a ve vzájemném porozumění se zde pracuje. Je radostné poslouchat a vidět. Tady se práce daří a s pocitem vnitřní pohody jdeme proto na schůzku předsednictva, které ani v Hronově nezaháli a každodenně se schází, aby na místě vyřizovalo spěšné záležitosti, odstraňovalo závady a pokračovalo v práci, kterou si z Prahy přivezlo. Vždyť nás čeká ještě do konce roku tolik práce a námahy. — Večer opakuji prostějšť svému představení.

14. srpna:

Hořovický soubor, který si vybral pro Hronov „Zuzanu Vojířovou“, je druhým souborem se značným počtem účinkujících. Zastupují Podbrdsko. Prošli čestně v soutěži a večer je vítá přeplněné hlediště. Vlastně ani bych to nemusil říkat o tom hledišti. Přes veškeré obavy jsou návštěvy večerních představení dokonalé. Listků je nedostatek. Mnoho bylo těch, kteří odcházejí od divadla zklamáni, že pro ně již nebyla vstupenka. A byla představení, která se mohla opakovat i vícekrát. Přesně vypočítaný čas nám to však nedovolil. Požadovaná noční představení nemohla být uskutečněna.

15. srpna:

Byl to jeden z opravdu rušných dnů. Na náměstí Hronova objevily se dva ohromné autobusy, na kterých plakáty hlásily, že „Litoměřice zdraví Hronov“. Pohraničí severu přijelo do pohraničního Hronova, aby si navzájem sdělily prožitě útrapy za okupace a pověděly si, jak pracují na výstavbě nové republiky hospodářsky i kulturně. A že to dělají aspoň po stránce divadelní velmi dobře, uznala i soutěžní komise, když litoměřický soubor prohlásila nejlepším z Čech.

A litoměřičtí Máchovci nebyli snad ještě v Hronově ani usidleni a už si přivádíme další soubor, bratry Slováky, v čele s mohutným předsedou Slovenského spevokolu z Turčanského Sv. Martina. S počátku nedůvěřiví, ale brzo hlaholi měkká slovenčina po celém Hronově. Přejeme si, aby byli u nás opravdu jako doma, abychom jim oplatili pohostinství, které nám projevovali při našich návštěvách na Slovensku.

Hořovice večer, po splnění svého úkolu se loučí posledním představením „Zuzany Vojířové“ s hronovskými, zatím co posloucháme „u Mostu“ přednášku Dr. J. Martáka, předsedy slovenského ochotnictva, o Slovensku. Dozvěděli jsme se mnoho zajímavého zvláště z doby, kdy u nás řádila nacistická zloba.

16. srpna:

Vítám oficiálně litoměřický soubor, velmi silně rozmnožený tamními příznivci, kteří chtěli být svědky úspěchů svých ochotníků. A zdařilo se jim: „Matka“ zvítězila u obecenstva a radost zářila z očí všech, kteří se zasloužili o krásný výsledek. Přejeme jim ho ze srdce. Ukázali mnohým, kteří se dnes vymlouvají na odklon lidu od divadla a zakrývají tím vlastní ochablost v práci, jak se na to musí jít, aby to dobře dopadlo. A přejeme litoměřickým, aby je úspěch neukolébál v sladkou nečinnost, která znamená první kroky k neúspěchům.

Ale hned po litoměřických řadách se na schodišti Jiráskova divadla soubor slovenský. Ochotníci i návštěvníci divadla jsou na ně právem zvědaví. Viděl jsem jejich práci na Slovensku při divadelních závodcích již v minulém roce a těšil jsem se na jejich vystoupení. Bude hodně překvapených.

17. srpna:

Pořadatelstvo je trochu neklidné. Je ohlášena návštěva ministra průmyslu Laušmana. Pracuje se na programu, který by dal možnost p. ministrovi, aby toho uviděl co nejvíce. A pak, chceme s ním hovořit i my, ochotníci. Škoda, že s jeho příjezdem přišlo špatné počasí a my vítáme představitele naší vlády za mírného, ale nepříjemného deště. Ale p. ministři to zřejmě náladu nepokazilo. S nevšední ochotou dal se provádět městem, projevuje o všechno zájem. Po položení věnce na hrob Mistra Jiráska, po návštěvě jeho rodného domku přijímá ministr Laušman na radnici čestné občanství města Hronova. A už jde zase s námi do divadla, kde slovenští bratři mají odpolední představení Tajovského hry „Statky — zmátky“. Účastní se s námi rozpravy na Národním výboru a slibuje na večer návštěvu opakovaného představení „Matky“ a debatního večera ochotnictva „u Mostu“.

Svůj slib, také jako ostatní sliby, splnil do písmenky. Byl nadšeně uvítán v divadle, ale přímo ovací se mu dostalo, když se objevil mezi ochotnictvem na jeho večeru. Promluvil k němu krátce, ale věcně a přiznal se, že i on hrával ochotnické divadlo. Slíbil nám pomoci a v několika dnech se již jeho slibovaný zákrok projevil. Věřu, že mu máme za co děkovat. Ale věřím, že i on vzpomíná na ochotnictvo v Hronově, které ten večer v počtu na 400 debatovalo o všech otázkách divadelních a světovalo mu své radosti i bolesti. Byl to plodný a krásný den a ještě krásnější a plodnější večer, jehož se zúčastnil za Svaz českého herectva Ing. M. Kouřil a náš kritik a přítel A. M. Brousil. Skončili jsme také naši školu líčení a absolventi nám večer ukazovali, čemu se za týden školení naučili. Nebyli a nejsou z nich ještě mistři líčení, ale svému učitelu udělali jistě radost, která je mu jedinou odměnou.

18. srpna:

Slavnostní průvod ctitelů M. Jiráska svoji mohutností odpovídá jeho významu. Ochotnictvo se jde poklonit památce Mistrově k jeho hrobu. K řadě věnců, položených na hrob jednotlivými soubory, přibýly další. Už pro ně není ani místa. V hlubokém tichu naslouchají přítomní slovům prof. Minářika, který v projevu vzpomíná významu Jiráskova pro náš národ a pro ochotnictvo. Velebně se nesou hlasy zpívajících naší hymnu jako slib, že budeme pamětlivi odkazu Mistrova.

Odpoledne i večer opakují Slováci své „Statky — zmátky“. „Dělají to dobře,“ slyšíme od všech. — Mili přátelé ze Slovenska, ani nevíte, jak jsem rád, že jste moje očekávání neklamali. To jsem vám také ze srdce rád řekl večer po představení, když jsem vám jménem Matice dával obraz Jiráskova divadla s prosbou, aby vám byl připomínkou všech chvil, v Hronově prožitých, abyste vzpomínali s láskou a s radostí, že se vám „to“ podařilo. I my stále vzpomínáme!

19. srpna:

Skromný soubor přerovských poslouchá před divadlem moje uvítání. Zámyslně říkám — skromný. Přišli tak nějak tiše, a tím více vynikla jejich dobrá práce. „Rukopis času“ vás postavil v letošním roce na nejpřednější místo, stali jste se „Hronovským vítězem“. Odměna nejkrásnější, jaké může dosáhnout jen poctivě pracující soubor. A vy jste pracovali poctivě. Moravské ochotnictvo může být hrdé na svého zástupce. Nezapomeňte však na slib, který jste mi dali v Přerově. Že do jednoho se dostavíte na ochotnický sjezd v Praze.

Teď se musím zmínit i o tom, co jsem měl říci hned s počátku. Účastníci hronovské školy se zapojili do žňových prací. Každé odpoledne dostavilo se jich asi 10 na Národní výbor, který je posílal pomáhat na pole. A nebyli by to ani ochotníci, aby nespojili užitečné se zábavným, jak jsme se přesvědčili z básně, kterou opavský Brus a spol. napsali o žňových zážitcích. A samozřejmě se starali, zda se předsednictvo těmito pracem nevyhýbá. Proto pondělek 19. srpna vidí členy předsednictva lopotit se v potu tváří s něčím jiným, než komandem ochotnictva. A šlo jim to k duhu.

(Dokonč.)

vzpomenout obětavé práce přít. Kopáčka, který několikrát přepisoval celý školní katalog a hlavičky vysvědčení.

Odpoledne byl kurs líčení a celý den zkoušky na závěrečné představení festivalu. Kdo měl volno, chodil se dívat, jak to režisér Smažík vaří. Zkoušky konaly se v zasmušilém a studeném sále a účinkující, zapráženi často celý den do práce, nevěděli ani, že venku krásně svítí slunce. Tyto zkoušky by měl vidět každý režisér ochotnického divadla! Přít. Smažík vedl herce pevnou rukou, ale přece ponechává jim volnost projevu, který jen, když bylo třeba, usměrnil, t. j. buď zmírnil, nebo vystupňoval. A když to někdy „drhlo“, nechytal se za hlavu a nezačal „divoký hadruňk“, jak to známe mezi herci a režisérem, ale řeklo se jen prostě: „Chlapi, seberte se dohromady, máme na to už málo času!“ Věřte, že my, co jsme přihlíželi, velmi jsme účinkujícím záviděli, že si mohou zahrát pod taktovkou takového režiséra.

A večer spěchalo se v rouchu svátečním do divadla, kde kritikové a bodovací komise opět pracovali. Ani v neděli pracovní tempo nezvolnilo: Dopoledne společná pout' všech ochotníků a občanstva ke hrobu Mistrovi, zde promluva a brzy nato vítání členů vlády u divadla.

Seznamovací večer, při kterém bývalo vždy plno žertů a smíchů, vyzněl letos jako večer debatní, kde se diskutovalo jen o vážných věcech: o divad. zákonech, o působnosti okres. osvět. rad.

A tak, když jsem na hronovském nádraží řikala si v duchu, že krásné dny již uplynuly, dodávala jsem k tomu závěr Freiwalldovy ochotnické hymny, že „sejdeme se za rok zas!“

Poznámky z Jiráskova Hronova. Více piety k Jiráskovi a jeho nesmrtelnému dílu.

L. Fiala, Kolín (Dokončení.)

Hronov jest čisté město. Má pěkné betonové ulice s chodníky a výstavné nové domy. Avšak nemá hotely. Jediný moderní hotel Radnice odpovídá požadavkům dobrého bydlení. Zato ubytovací hostince „U Modré hvězdy“, „U mostu“, ve Slavii by potřebovaly nutné adaptace. Hostinské pokoje a restaurační místnosti neviděly malíře řadu let a o hygieně nelze mluvit. Jediný majitel hotelu Sokol stará se o úpravu. Nyní ve dvouletém budovatelském plánu mají majitelé hotelů příležitost odpomoci těmto nedostatkům.

Výlety Jiráskovým krajem. Bývaly kdysi řízeny inform. kanceláří Jiráskova Hronova. Na náměstí stávala návštěvní tabule, na níž byly denně oznamovány pořady výletů do okolí. V prvních letech J. H. byli průvodci zemřelý prof. Štěpnička a Ing. Sommer-Rydván. Řadu let provádí výpravy na Hvězdu, Ostas, Bor, Dobrošov, Peklo, Ratibořice, Riesenburk, na Boušín, Turov, Teplické Skály, do Adršpachu, do Maternice, na Korunu atd. pisatel tohoto článku. Pro příští léta doporučujeme, aby výlety byly opět oznamovány kanceláří ÚMDOČ. Do Hronova přijíždějí noví návštěvníci, neznají kraje a jeden průvodce nemůže všechny zájemce uspokojit.

Kapitoly o divadle pro divadlo.

František Petřík

Obecenstvo se směje.

Obecenstvo se někdy při divadle směje tam, kde by se smáti nemělo. To se nevyskytuje dnes pouze na vesnicích, ale i ve městech. Bylo by ovšem velice zajímavé zjistit, na čí straně je vina. Herec, který nehraje svou roli s láskou, který vše dělá povrchně, nemůže chtít, aby obecenstvo bralo všechno přesně a vážně. Udělá-li se na jevišti ve vážné chvíli hloupost, nemůže obecenstvo zachovati ledové tváře. Velice hřeší někdy i režisér, že některou věc nenacvičí přesně a správně. Jindy je zase vina na technickém zařízení.

Je-li milostná scéna a padne-li na mileneckou dvojici keř růží, nebude snad obecenstvo plakat. Je-li mrtvý na jevišti, opona ne a ne spadnout a milá mrtvola se zdvihne a řekne: „Tak a jde se k obědu,“ nebude celé hlediště přece vzlykat žalostí. Kde však byla tedy vina? V obecenstvu asi ne!

Stanou se však i jiné případy: Je velice smutná scéna, vzorně předváděná a v obecenstvu se slyší smích. Nad tím se nemůžeme nijak pozastavovat, to jsou určité lidské extrémy, které se bohužel opravdu dnes vyskytují. Je totiž určitý druh lidí (díky, že je jich velice málo), kteří se stydí za vlastní slzy. Falešným smíchem chtějí ohlušit svůj cit. Ti se vlastně nesmějí ději na jevišti, ale smíchem chtějí oklamat pouze sebe. To jsou pouhé lidské zvláštnosti, které se nedají brát vážně.

Směje-li se ovšem většina návštěvníků ve vážné chvíli, pak je určitě vina v hercích a je nutno pouze u nich hledat nápravu.

Ochotníci, směje-li se vám obecenstvo, kdy se smáti nemá, hledejte vždy vinu předně na sobě a pak teprve sváďte vinu na nevychované obecenstvo!

Ruce a ručičky.

Ty bývají tak mnohému panu ochotníkovi a mnohé spanilé ochotnici přítěží. Mají ruce a nevědí, kam je dát, když jsou na jevišti. Pan ochotník to rozřeší velice lehce tím, že je strčí do kapes a myslí si, že vyhrál terno. Horší to bývá se spanilou ochotnicí, ta kapes

A ještě zemská soutěž.

Otto Minářík

Předsednictvo ŮMDOČ obdrželo několik dopisů od spolků, soutěživších v zemské soutěži, v nichž je žádáno, aby byly uveřejněny podrobné výsledky zemské soutěže. Rozhodlo vyhověti tomuto oprávněnému volání. K tabulce třeba ještě připojit toto vysvětlení: Ve sloupci H je zapsán počet bodů, které dosáhl průměrný herec souboru. Příklad: 8 herců souboru Ds. „K. H. Mácha“ v Litoměřicích dosáhlo celkem 328 bodů, t. j. průměrně jeden 328 : 8 = 41. Ve sloupci R je zapsán počet bodů, které dosáhl režisér a scénický výtvarník, t. j. součet sloupců: Výběr hry, Pojetí rež., Scéna, Souhra a Zladění. Součet sloupců H + R = C, t. j. celkovému počtu souborem dosažených bodů.

Pokládám za nutné zmínit se o způsobu, jakým při bodování bylo postupováno. Tabulky, jichž k bodování bylo použito, jsou normální tabulky, které vznikly postupem času po zkušenostech z bývalých soutěží. Bylo možno seznámit se s mnohými tabulkami, které tu a tam jsou používány v iniciativních okrscích — byly to tabulky mnohem jednodušší a také mnohem složitější — každé z nich měly své přednosti, ale také své vady. Prozatím zkoušky, které byly podnikány s jinými tabulkami, nepřinesly ani zjednodušení ani přesnější a spravedlivější způsob, kterým by se dala odhadnout hodnota předváděného výkonu. Posuzování divadelní představení není jen tak jednoduché. Vždyť posouzení uměleckého díla spočívá více v hodnotě posuzovatele, než v hodnotě díla samotného. Je to posuzovatel, kritik, který velmi často objevuje skryté hodnoty, v uměleckém díle utajené. Často musí jít proti celému proudu samozvanců, kteří se z různých zájmů k posuzování oprávnili. Měřítka posuzovatelské je tudíž v posuzovateli samém — v jeho odborných znalostech, v jeho poctivém uměleckém charakteru, v jeho všech lidských vlastnostech.

Po skončené zemské soutěži jsme s uspokojením zjistili, že máme dnes divadelní soubory — není jich sice zatím mnoho, ale jsou — se vzácnou autokritikou, které znají velmi dobře svou úroveň, ba i její příčiny. Jejich vedoucí činitelé poctivě uznávají slabé stránky svých souborů, a to je první krok k zvýšení úrovně. Jsou ovšem i představitelé souborů, kteří jsou přesvědčeni, že nad jejich soubor není. Nestarají se o své okolí, často ani nejeví zájem o to, co je nového v divadelnictví — neboť co by je mohlo ještě poučit. Všechno znají a umějí — ostatní by měli jít k nim do učení. Proto pro sebe, ani pro své okolí nepořádají divadelní školení. Bohudík, není takových spolků mnoho, ale přece tu a tam se s nimi setkáme, abychom vyslechli vodopád chlubných řečí. Při tom myslíme na přísloví: Dobré víno chválí se samo! (Pokrač.)

Příklad jiným.

Pěv. - hud. a div. spolek „Smetana“ v Telči nám píše: Telč, dne 18. října 1946.

Na výborové schůzi, konané dne 18. října 1946, byl přečten Váš příspěvek, který přijalo členstvo velmi vážně a po zavedené diskusi žádáme, aby:

Ochotnictvo, soustředěné v ŮMDOČ, bylo postaveno v připravovaném divadelním zákoně na místo, kam svoji pilnou práci, po celých 60 let konanou ve službách kultury na venkově, si zaslouží;

žádáme, aby nebyly povolovány ani vydávány divad. kusy nehodnotné, které neslouží výchově lidu;

žádáme, aby bylo ve všech okrscích stále školení členstva, aby úroveň ochotnického divadla stále stoupala. Divadelní představení, zvláště hodnotná a nákladná, ať mohou počítati s určitou finanční pomocí v případě deficitu. Ochotnictvo položilo mnoho životů na oltář vlasti, pro lepší svého národa, proto si plně zaslouží podpory a pochopení. Ochotnictvo pochopilo svoje poslání a i přes těžkosti pořádá svá představení a dvouletý plán vlády bere za svůj a přinese mu všechny své klady.

Výsledky III. kola (zemské) jubilejní divadelní soutěže 1946

Poradí:	Spolek:	Hra:	Herce:	Mluva:	Znalost role:	Mimika:	Maska:	Pojeti:	Herce celkem:	Výběr hry:	Pojeti:	Scéna:	Souhra:	Zhladění:	H	M	C
1.	Ds. K. H. Mácha v Litoměřicích	Karel Čapek: MATKA	8	91,5	72	64	32	68,5	328	9,5	9	9	9	9	41	45,5	86,50
2.	Sáo. v Hořovicích	Jan Bor: EUZANA VOJÍŘOVÁ	27	303	288	203	108	199	1041	9	9	9	8,5	8,5	38,56	44	82,56
3.	Jdo. Bieger v Pelhřimově	J. Hilbert: FALKENŠTEJN	14	162,5	126	112	56	116,5	573	8,5	8	8,5	8	8,5	40,93	41,5	82,43
4.	Os. v Semilech	J. K. Tyl: JAN HUS	20	233,5	166,5	154	80	151	785	9	8	9	8,5	8,5	39,25	43	82,25
5.	Divadlo Hanácké obce v Prostějově	Karel Čapek: R. V. R.	15	195,5	134	135	60	124	548,5	8	8	7,5	7,5	8	42,53	39	82,23
6.	Sáo. Tyl v Přerově	Zd. Němec: EUKOPIS ČASU	15	195	135	135	75	130	670	6	8	8	7,5	8	44,67	37,5	82,17
7.	Dsdr. F. Sokola-Tůny v Ostravě	F. Sokol-Tůma: GORALI	14	178,5	119	120	56	122	595,5	9	9	7	5,5	7	42,53	37,5	82,03
8.	Lidová scéna, kol. ml., Fardubice	J. Hilbert: PĚST	6	75	52	53	24	50	254	4,5	8	8,5	8,5	8	42,33	37,5	79,83
9.	Scéna M. O. S. v Žižkově	F. Sála: ZVON UNGELTU	14	165,5	125,5	103,5	56,5	110,5	561,5	7,5	8,5	8,5	7,5	7,5	40,07	39,5	79,57
10.	Svobodná divad. scéna v Ústí n. L.	E. Syněk: VELKÝ PŘÍPAD	13	149,5	115	101,5	52	103,5	521,5	8	8,5	7,5	7,5	7,5	40,12	39	79,12
11.	Nové divadlo v Mladé Boleslavi	Karel Čapek: MATKA	10	121	90	79,5	40	77	407,5	8	7	7	8	8	40,75	38	78,15
12.	Ochl. jedn. Tyl v Žižkově	N. V. Gogol: ŽENITBA	11	121	99	83,5	44	88,5	436	8,5	8	7,5	8	7	39,66	39	78,66
13.	Spojené divadlo, Brno-Žabovřesky	Fr. X. Šalda: DÍTĚ	6	73,5	54	48	24	49	248,5	6	9	7	7	7,5	41,42	36,5	77,92
14.	Dj. Vrchlický v Jaroměři	V. Dyk: POSEL	7	80	56	53	28	53	270	8	6	9	7	7	38,57	37	77,57
15.	Sáo. v Baduicích	Fr. Götze: SOUPEŘI	13	153	117	100,5	52	87,5	510	8	6	8	7	8	39,23	37	76,23
16.	Sáo. v Čáslavi	J. Mahen: NASREDIN	17	186	152	126	68	130	662	7	7	9	7	7	39	37	76
17.	Tylovo ochot. divadlo v Hořicích	J. Zeyer: RADÚZ A MAHULENA	12	131,5	95	95	48	95	464,5	8	6	9	6	6	38,71	35	73,71
18.	Sáo. Tyl v Polčicce	V. Dyk: POSEL	7	53	63	63	28	46	253	7	4,5	8	9	7	36,14	35,5	71,64
19.	Čt.-och. sp. J. K. Tyl v Č. Budějovicích	Dr. K. R. Krpata: POSLEDNÍ VÝSTUP	18	187,5	146	121,5	72	119	646	5	5	9	5	5	35,96	29	64,96
			247	2856	2145	1951	1003,5	1920	9875,5	144,5	142,5	154	142	145	761,43	728	1494,13

nemívá a do kabelky se ruce obyčejně nestrkají. Ta pouze lituje, že nenechala ruce doma. A to máme, prosím, pouze ruce dvě! Rukama děláme určitá gesta a proto těmto pohybům říkáme gestikulace. Tady by měl pan režisér široké pole působnosti, naučit své herce správné gestikulaci.

Upřílišněnou gestikulací se vyznačují lidé temperamentní, lidé blaseovaní se zase vyznačují právě gestikulací jaksi usměrněnou (stilisovanou). Zajiště, že jsou výjimky, které snad potvrzují pravidlo. Správná gestikulace je krásná, nesprávná zase směšná! Viděl jsem kdysi divadlo: Kříž u potoka. Jedno děvče snad tam má větu: Zde na černé zemi a pod modrou oblohou. Pan režisér nařídil, že při slově země má ukázat rukama dolů a při slově obloha zase nahoru. Milá dívka si to však popletla a ukazovala opačně. Pak nemohla pochopit, že se obecnstvo smálo.

Naše řeč má výrazy, které připouštějí pouze určitá gesta. Tak slovo — táhni ven! — se doprovází nataženou rukou a ukazováčkem. Je nemyšlitelné, že by někdo při tomto rozkazu spínal ruce nad hlavou. Tak je také nemožné, aby někdo při přání „Dej se obejmouti!“ používal dřívějšího gesta — táhni ven!

Gestikulace však je základem hereckého vystoupení a je zrovna tak důležitá, jako mluva a oblek. Gestikulace úzce souvisí se společenským chováním.

S rukama se setkáváme na jevišti i jindy. Mnohý herec totiž neví, že tak, jako se ličí obličej, se také ličí ruce.

Proto se dnes setkáváme na jevišti se selkami, které mají krásně pěstěné ruce jako manekýnky, nebo lordové a vévodové mají ruce jako poslední uhlíři. To je velký přestupek, který se nedá ničím omluvit. Tato nesrovnalost je zrovna tak neomluvitelná, jako kdyby měl někdo bílou kravatu i vzorný frak a utíral si nos rukávem.

Proto, ochotníci, pozor na ruce! Podle rukou se pozná mnohem víc, než si myslíte!

Opona padá.

Bum — bác a opona je dole. Ano, na konci jednání bývá napsáno: Opona padá.

Ale jak ta opona padá?! Kolik je všech možných variant padání opony, kolik zážitků a dojmů je závislých právě na různém padání opony?!

Prosím, tady jsou:

Opona rychle a s rachotem spadne: Cha — cha — cha, to byla švanda, to bylo veselá a jak to krásně dopadlo.

Opona se pomalu vleče jako mrak: Ach, to ani nedýcháme. Strašné. Ten život je hrozný. Něco strašně příšerného letí vzduchem.

Opona pomalu a trhaně padá: Pláceme, vzlykáme s oponou. Ticho, smutek, bol. To bylo smutné.

Opona trhaně a rychle padá: Tra, la, la, přesně s tou veselou písničkou. Usmíváme se a ještě na cestě si broukáme do kroku veselou písničku. To bylo nádherně veselé, to bylo krásné!

Opona spadne, ještě jednou se kousek vznesse a opět

Komparsy na ochotnických scénách.

Cyrda Bláha

V 5. čísle Českého lidového divadla ve článku Jos. Hudečka „Soutěžní poznatky“ je m. j. zmínka o zvládnutí projevů komparsních, scén davových, jak po stránce scénické, aranžovací, tak i v gestu a hlase. Ačkoliv souhlasím s článkem autora, přece bych měl některé připomínky.

Je zcela jisto, že komparsní děje se podceňují a že mnohdy je o ně malá péče. A je zřejmo, že se této práci musí všichni více věnovat, ať režisér nebo herec. Jsou však obtíže, které se nedají jen lehce odstranit. Téměř každý ochotnický spolek zápasí s počtem vyspělých a hlavně rozumných divadelníků. Každý ochotnický režisér se přizná bez mučení, jak úporně přemýšlí, musí-li obsazovat osoby do komparsu. Když obsadil všechny hlavní a vedlejší role, zbudou mu na konec herci, s kterými počítá do komparsu. Ale těch výmluv, jež musí vyslechnout! Jeden nemá kdy, jiný nechce hrát „psi štěk“ a ostatní hrají, že se v divadelní zkoušce rozptýlí a tak pod. Na konec mu zbudou herci, kteří mají nejlepší snahu hrát, ale je to materiál málo tvárný, s kterým se při nejlepší vůli nedá mnoho podniknout. Práce s takovým komparsem zabere spoustu času, starostí, výkladů a přesvědčování, že kompars je to, co scénu pozvedne anebo pochová. Lidové ochotníky, „komparsisté“ to sice vezmou na vědomí, ale výsledek je obvykle jiný, než si ho režisér představoval.

Tvrdím proto, že v komparsu má být ne jeden, ale několik — čím víc, tím líp — vedoucích komparsu, kteří dovedou davu vtisknout život, aby v něm opravdu vystupovali lidé z masa a krve, kteří na jevišti chodí, křičí, bouří se a prostě dělají vše, co je přirozené. Nesmí to být tedy „cosi“, jak říká Snížek ve svém Rozmarném zrcadle, co se po jevišti plouží nebo tak nějak podobně. To je ovšem možné jen tehdy, když zkušený divadelník odhodí předsudky a budou vidět v komparsu divadelníky sobě rovné, i když s menšími zkušenostmi, a nedají se prosit, mají-li v komparsu hrát. Uvědomí-li si, že di-

Divadelní budova Jdo. „Alois Jirásek“ v Úpici
(dostav. r. 1938)

vadlo se nehraje proto, aby si tam zahrála ta anebo ona osoba, ale že je to práce, úspěch nebo neúspěch celého kolektiva.

Rádný lidový divadelník nebude proto dělat rozdíl mezi hlavní nebo vedlejší rolí, ale nebude dělat také rozdíl mezi postavou, která hraje svou roli v komparsu a je stejně důležitá, jako každá jiná role. Uvědomí-li si tato fakta nejen režiséři, ale i herci, jsem přesvědčen, že davové scény přestanou být na ochotnických divadlech problémem, kterého se každý bojí. Není třeba zdůrazňovat, že v některých kusech opravdu komparsy udávají náladu a vzruch, jsou-li řádně nacvičeny (ze starších Vachek „Ubohý blázen“, z novějších Faltis „Veronika“ atd.). Tyto davové scény dovedou diváka úplně strhnout, nebo při špatném provedení, lidově řečeno, „otrávit“.

A tu by bylo na místě, aby při divadelních školách se věnovala větší péče v přednáškách výkladu o komparsu, aby lidové divadelníky slyšeli z úst přímo povolání, že hrát v komparsu není pod úroveň, naopak, že to musí být herci při nejlepším tak schopní, jako ostatní herci, kteří na jevišti „mluví“ některé z hlavních rolí.

Dalším kamenem úrazu u většiny ochotnických scén jsou nemožná jeviště. Buď jsou tak malá, že komparsy jsou úplně stísněny a proto o nějaké hře davu se nedá mluvit. Anebo jsou to naprosto nedostatečně vybavena jeviště, která stěžují hru komparsu. To je ovšem bolest většiny ochotnických scén, která se odstraní teprve tehdy, až budou postaveny řádné kulturní domy s jevišti a zkušebními sály, aby nemusili ochotníci zkoušet mnohdy i v soukromí, kde se jistě davové scény dají velmi těžko nacvičit i při nejlepší vůli režiséřů a lidových divadelníků, kteří mají určitou divadelní praxi a dovedou vytvořit životné postavy nejen hrou, ale i maskou, oblekem a vším, co tvoří určitý charakter. To při nedostatku schopných herců a mnohdy nepochopení dobrých ochotníků bude nemožné, která se bude muset ještě dlouho léčit, aby se dostavily skutečné úspěchy. Pro režiséře venkovských scén (mnohde i stálých) to však bude problémem, s kterým se budou ještě dlouho a dlouho potýkat a budou muset mít, jako dosud, hodně odvahy a co hlavního, trpělivosti. A ta u našich lidových divadelníků, alespoň u většiny, chvála bohu je.

spadne: Ještě kousek pohledu na obrázek. Zrovna v nejlepším je konec. Ještě kousek! Ba ne, jen pěkně každý o tom přemýšlel! Máš hlavu a mozek!

Zrovna tak by to mohlo být i s vyhrovnáním opony a co by to všechno znamenalo.

Kdy a jak to použít? To záleží na tobě, pane režiséře. Přemýšlel! Divadlo není přece žádná šablona.

Nezáleží pouze na tom, spadne-li opona, ale záleží také na tom, jak spadne!

Krátce o mnohém.

Jul. Mitlöchner vyznamenán in memoriam. Dne 26. září 1943 udělil prezident republiky Dr. Ed. Beneš čsl. záslužný kříž 1939 zvěčnělému starostovi

ÚMDOČ in memoriam za zásluhy o osvobození republiky.

Kurs posudkářů a spolkových činovníků uspořádán v rámci jubilea 60 let svého trvání ÚMDOČ v sobotu 14. a v neděli dne 15. září v Obecním domě hlav. města Prahy za účasti 218 a 172 delegátů svých organizovaných spolků. V kursu posudkářů mluvili funkcionáři Maticе star. Jos. Hudeček, gen. taj. Felix Buřil a člen výkon. výboru Frant. Smažík o smyslu ochotnické práce vzhledem k činnosti posudkářské práce, o teoretické přípravě posudkářů a o způsobu uspořádání bodovacích tabulek, v kursu spolkových činovníků proveden podrobný výklad nových stanov Maticе i všech jejích složek a zopakováním povinností jednotlivých spolkových činovníků (zejm. Hudeček a Buřil). Z kursu, jež před-

cházel pietní vzpomínka devátého výročí úmrtí presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka (Dr. M. Čermáková), zaslán blahopřejný telegram ministru zahraničí Janu Masarykovi k jeho sedesátinám do Paříže a po referátech rozvinula se živá debata.

Ochotnické festivaly. VI. Klicperův Chlumec, konaný letos mezi 28. VI. a 7. VII., byl provázen soutěží o putovní cenu místního Nár. výboru. V Praze položen věnec na hrob Klicperův a hold u pomníku básníka v Chlumci n. Cidl konán v sobotu 29. VI. dopol. Za ÚMDOČ učinil projev gen. taj. Felix Buřil. Večer v sokolovně uspořádan Jirínkový ples s rázem: Chlumec před 125 léty za mládí V. K. Klicpery. V neděli 30. VI. provedla Pěv.-och. j. „Klicpera“, Chlumec n. C. premiéru hry A. Lauterbacha „Mo-

rana", ve středu 3. VII. týž spolek Klicperova „Zlého jelena", v pátek 5. VII. Spdo. z Třebčovic p. O. Sofoklovu „Elektru", v sobotu 6. VII. „Hálek", Nymburk Zajíčkovu „Stříbrnou věž" a v neděli 7. VII. Tyl. ochot. divadlo z Hořic Drdovy „Hrátky s čertem". — IV. jaro měřský divadelní týden konán ve dnech 26. X. až 3. XI. Vystoupila Dj. „Vrchlický" z Jaroměře v „Hrátkách s čertem" (26. X.), spolek třebčovický se Sofoklovou „Elektrou" (28. X.), Spdo. „Hanka" z Dvora Král. s premiérou O. E. Leska „Miláček bohů" (30. X.), „Klicpera" Chlumec n. C. s Lauterbachovou novinkou „Morana" (31. X.), Spdo. „Tyl" Hradec Král. se Štolbovými „Penězi" (1. XI.), Spdo. Vrchlabí s D. C. Faltisovou „Veronikou" (2. XI.) a Tylovo ochot. div. z Hořic s Pagnolovým „Malajským šípem" (5. XI.).

Pracovní sjezd v Mníšku pod Brdy. Předsednictvo „Podbrdského obvodu divad. ochotníků Fr. X. Svobody" svolalo tento pracovní sjezd na den 8. IX. 1946 do lesního hotelu v Kamenném, aby oznámilo výsledek I. soutěže tohoto obvodu a vítězům odevzdalo ceny, dále aby stanovilo pracovní program pro r. 1946-47. Ke schůzi pozván byl zástupce ÚMDOČ a Kaškův divad. okrsek, za který se dostavili: předs. B. Zima, jedn. K. Hlavatý a kult. ref. M. Boučková. Po zahájení schůze předsedou obvodu přit. Vlčkem a uvítání přítomných následoval projev zástupců Kaškova okrsku, v němž byla hlavně zdůrazněna potřeba div. školení I. stupně pro každého ochotníka a zároveň oznámeno otevření divad. školy v nejbližší době ve Zbraslavi. Pak přednesla kult. ref. okrsku M. Boučková přednášku o divadle pro mládež, v níž ukázala, jakými prostředky mají tato představení zaměřit své výchovné snahy, aby v mládeži vychovala pozdější příznivce a návštěvníky divadla profesionálního i ochotnického. Bylo zde také zdůrazněno, že snaha o dobré divadlo pro mládež je jedním z nejdůležitějších cílů novodobé ochotnické práce. Na to odevzdal předs. Kaškova okrsku diplom Spdo. v Bojanovicích za 30letou činnost a zároveň byly odevzdány ceny vítězům souborů: I. cenu putovní (kovový pohár) dostává Spdo. v Klínči. II. cenu (diplom) dostal soubor z Bojova a III. (diplom) soubor ze Sloupu. Po delší debatě, v níž hlavně bylo rokováno o podmínkách nové II. soutěže obvodu, která začíná 15. IX. 1946 a o způsobu bodování, byla schůze skončena. M. Boučková.

Spolková jubilea. Ochot. jedn. „Tyl", Praha XI. oslavil 3. XI. 1946 sedmdesát let své činnosti slavnostní valnou hromadou v Masarykově síni na Žižkově (Štítného ul.), na níž promluvil m. j. člen Vinohrad. divadla Jar. Marvan a historii spolku přednesl jedn. Mir. Mauer. Předsedal Boh. Šindelář. Večer sehraha za jeho režie a scén. Václ. Maštaliře bratří Mrštíků „Marryša". — Tylovo divadlo v Brně oslavilo 60 let svého trvání cyklem představení od 21. do 26. X. 1946, při nichž provedeny: Dr. Jiř. Verner „Soubor talárů", H. Bretfeldtova „Kristianka na suchu", Jos. Haise-Týneckého „Bič" a Tylova „Paní Marjánka,

matka pluku". 27. X. 1946 otevřena v předšálí Děln. domu v Marxově ul. 8 výstava. — Spol. divad. ochotníků „Vicena" v Ústí n. Orli. věnoval letošní rok vzpomínkám na svou 50letou činnost a zahájil oslavy v březnu provedením Maughamova „Posvátného plamene", pokračoval Němečkovým „Rukopisem času", Drdovými „Hrátky s čertem", za účasti Orch. sdružení uvedl Fibichovy „Námluvy Pelopovy" a vyvrcholil své vzpomínky slavnostní valnou hromadou 8. září t. r., po níž následovalo zdařilé provedení „Adama Stvořitele" bratří Čapků. Slavnosti končily 29. září předvedením Smetanovy opery „Hubička". V den ustavující valné hromady 5. srpna 1896 měl „Vicena" 24 herce a 17 členů přisp. Z těch dožilo se oslav 7 herců (3 muži, 4 ženy), z přisp. nikdo. Dnes čítá „Vicena" 70 členů činných, 30 přisp. Za 50 let provedeno bylo: 151 původních her rázu veselého, 108 pův. her rázu vážného, 73 přelož. her rázu veselého, 46 přelož. her rázu vážného, tedy celkem 378 her, z nichž je 68% původních a 32% přeložených. Jevišťem „Viceny", z jeho iniciativy a jeho členstvem za přispění Zpěv. spolku „Lukes" a místního Orch. sdružení prošly: 3 opery („Dalibor", „Tajemství", „Hubička"), 1 melodram („Námluvy Pelopovy"), 1 hudební pohádka („Radúz a Mahulena"). Mezi žijícími a dosud účinkujícími je 6 ochotníků, kteří překročili značné číselní 100. vystoupení. Od r. 1896 do r. 1918 hrál „Vicena" na vlastním jevišti v sále hotelu Friml, v l. 1918—1921 (po výpovědi, dané majitelem hotelu v důsledku zařizování biografu) používal pohostinství katol. domu. Od r. 1921—36 měl velmi úspěšnou periodu na novém, době odpovídajícím jevišti opět v hot. Friml. Toto jeviště zařídil „Vicena" nákladem 28.000 Kč. V r. 1936 postaveno bylo v Ústí n. Orli. krásné, moderní divadlo podle návrhu arch. Kamila Rozkotsy, v němž jeviště, zařízené částkou 100.000 Kč, je majetkem „Viceny". Spolek divad. ochot. „Vicena" vykonal za dobu svého 50letého působení značný kus práce. I dnes potřebuje především oddaného a obětavého služebníka-herců, potřebuje pochopení a spravedlivého hodnocení svých výkonů, reklamuje pro sebe jeviště k celoročnímu používání, zkušební místnosti, skladiště rekvizit, dílnu a malířnu. — Divadlo „Smetana" v Klánovicích náleží mezi nejagilnější soubory Tháмова okrsku, neboť klánovičtí sehraji od jara již 5 hodnotných her (Ženitba, Matka, Srdeční injekce. Těžký život dobrodruha, Velbloud uchem jehly a připravují Posvátný plamen). Směnečnou půjčkou, za níž se zaručili všichni členové výboru, získali počáteční finance k provedení rekonstrukčních prací na jevišti a v šatně, jež si vyžádaly náklad přes Kčs 22.000.—. Brzy získali důvěru místního občanstva, které plně ocenilo snahu nadšeného Thále a vyprodaným jevištěm pomáhá spolku splácet finanční závazky. Čin klánovických by mohl být příkladem mnoha jiným spolkům, kde často mají stejné nebo dokonce lepší provozovací podmínky a přece dodnes neprojevily žádnou divadelní činnost. Rovněž i podnikání zá-

jezdu s dobře nastudovanou hrou, jak to provádějí klánovičtí, náleží mezi základní úkoly ochotnické činnosti, neboť změnou prostředí získávají herci zkušenosti a uváděním her v menších místech je účinně šířen zájem o ochotnickou činnost vůbec, nehledě k plnění širšího kulturního poslání tam, kde chybí technická nebo organizační možnost jakékoliv kulturní činnosti. (-us.)

Divadelnictví — ochotn. repertoár — osvětové rady. Tak se jmenuje divadelní příručka, kterou napsal Norbert Pittthard, zem. osv. inspektor (div. ref. Zem. osv. rady), schválila Divad. komise ZOR a vydal ATHOS (Fr. Herman) Praha XII., Londýnská 37 za 14 Kčs mimo pošt.

Příručka v pěti částech pojednává o veškerém našem divadelnictví, plánuje, řeší prakticky a vypočítává pracovní náměty a úkoly všech osvětových rad, lidovýchovných a divadelních pracovníků i loutkářů.

Autor jako povolání činitel mluví v ní o organizaci, zakládání a oživování scén, zřizování divadel loutkových, divadelních zájezdů, dramaturgickém soutěžení, plánování práce a repertoáru, vybavování příručních knihoven, dramatickém poradnictví, spolkovém archivu a kronice, divadelním a loutkářským školení, styku s divadlem profesionálním, propagaci divadla, oceňování práce atd.

Podrobně popisuje a zhodnocuje 300 vybraných nezávadných divadelních her od 160 autorů, které jsou na knižním trhu nyní k dostání, uvádí nakladatele a cenu a dělí je:

- a) na hry k výročí v říjnu 1946 až srpnu 1947,
- b) na hry pro mládež,
- c) na hry pro soubory začátečnické, zkušené a vyspělé,
- d) na hry k programovým večerům a Mikulášským zábavám,
- e) a konečně na hry k večerům Silvestrovským.

Tím řeší svízelnou otázku a často bezradnost ochotnických souborů „co hrát?" a osvětovým radám poskytuje přesné informace, „co poradit, doporučit a bez průtahů povolit".

V závěru uvádí také potřebnou theoretickou i praktickou divadelní literaturu pro divadelní oddělení příručních knihoven.

Svým bohatým obsahem je Pittthardova Divadelní příručka všem osvětovým radám, dramatickým souborům, lidovýchovným, divadelním a loutkářským pracovníkům spolehlivým a nepostradatelným vodítkem, podkladem nezbytného divadelního plánování a vůbec každého podnikání na poli českého divadelnictví. Nemůže ani chybět v žádné veřejné, spolkové nebo příruční knihovně.

Hra ze života Karla Havlíčka-Borovského „EJHLE, DOBRÝ ČLOVĚK" (ECCE HOMO BONUS) od M. Markové-Nekolové provedena byla při celostátních oslavách v Havlíčkově Brodě ve dnech 15. a 16. června tamním Spdo. za režie Ant. Cikharta, s p. Zeleným v titulní roli a nevšedním úspěchem. Podle výroku kritiky měla hra velký ohlas. Z obsahu: Narození

K. H. Borovského. (Předehra.) K. H. B. jako divadelní ochotník. Autorka kreslí Havlíčka v prvních fázích jeho rychlého zrajeho života, kdy jako divadelní ochotník — 23letý — po návratu z Ruska hrál a režíroval první česká představení. Jeho láska k Fany Weidenhofferové. (I. obr.) Havlíček jako kritik a politik. (II. obr.) Odvlčení Havlíčkovo do Brixenu. (III. obr.) Havlíčkova smrt. (Dohra.) Rukopis hry zašle autorka.

Španělsko je stále středem zájmu celého světa. Tam vlastně začala druhá světová válka, když generál Franco pomocí marockých oddílů zahnal zákonnou vládu a zmocnil se vedení státu. Vznikla občanská válka a z jejího žhavého kadlubu je čerpán i děj hry „Veliká zkouška“ od Otakara Černocho, která byla repertoární hrou Divadla 5. května a která nyní knižně vyšla v Nakladatelském družstvu Máje. Hra je nabita dějem a má téměř klasický rozvrh dramatický, neboť povinnost a láska se tu utkávají v ostrém konfliktu. Hra bude zajisté vyhledávána k provozování i ochotnickými spolky a nejen to: poskytuje i zajímavou a poučnou četbu každému, kdo nemohl vidět představení této hry. Knihu do-

dá každý knihkupec a její cena Kčs 50.— je vzhledem k výpravě knihy zajisté přiměřená.

Recitační soutěž mladých uspořádala Čten-och. dobroč. bes. „Motýl“ na Vyšehradě v rámci oslav 65letého trvání. Zúčastnila se jí mládež z Jilemnice, Kutné Hory, Prahy, Rokycan, Roudnice, Slaného a Teplic-Šanova. Soutěžily tři skupiny mládeže do 14 let, do 18 let a nad 18 let. Ve skupině nejmladších upozornil na sebe 11letý **Lubor Fišer** z Prahy-Dejvic, jehož přednes zaujal dětskou naléhavostí a zanícením. 14letá **Marta Procházková** z Prahy VII., vítěz skupiny, recitací Nerudovy básně „Moje barva červená a bílá“ překvapila ukázněností projevu a kovovým timbrem svého hlasu. **Libuše Veleňská** přednesla Hrubínův „Pražský máj“ s ohlasem sugestivní účasti mladých na květnové revoluci. V přednesech dalších účastníků této skupiny nejmladších slyšeli jsme **J. Horu**, **V. Dyka** a **J. Nerudu** a byla patrna poměrně vysoká její úroveň. — Ve skupině mládeže od 14—18 let zvítězil **Richard Lederer**, který přednesem Seifertovy básně „Světlem oděná“ prokázal ořeznou sílu prostého civil-

ního projevu, který zvláště v druhé, přidané básni **J. Wolkera** propaloval se napovrch niternou účastností. 16letá **Blanka Vaněčková** z Prahy v Dykově básni „Země mluví“ ukázala opravdovost a vážnost svých snah po dalším růstu, právě tak jako **A. E. Kemrová** z Roudnice nad Labem a **Blanka Michálková** ze Slaného. — Ve skupině nejstarších zvítězil **Alexej Gsöllhofer** přednesem své básně „Ztracená země“, která beznadějí protektorátního temna prozařuje horoucí láskou a vírou v nový úsvit. Kvalifikovaly ho dokonalost mluvy a bohatá stupnice výrazových prostředků. **Nadaný Neklan Ropek** z Kutné Hory zabouřil **S. K. Neumanov** básní „28. říjen 1918“ a přesvědčil o síle a vnitřním přesvědčení svého prožitku. — Kromě všeobecné pochvaly, kterou bezesporně zasloužil jak iniciátor a pořadatel této jedinečné soutěže mladých, tak mládež sama svým kladným, vřelým poměrem k básníkům, byly v soutěži některé vady přednášek, zvláště v pojetí přednášené básně. Nesmí to však mládež odradit a jest si velmi vřele přát, aby podobnou soutěživost našeho dorostu podporovaly i ostatní městské i venkovské spolky. **A. B.**

„Kupte si los od Součka -
výhra bude hezoučká“

Tah I. třídy 55. loterie 11. listopadu 1946

Prodejna třídní loterie

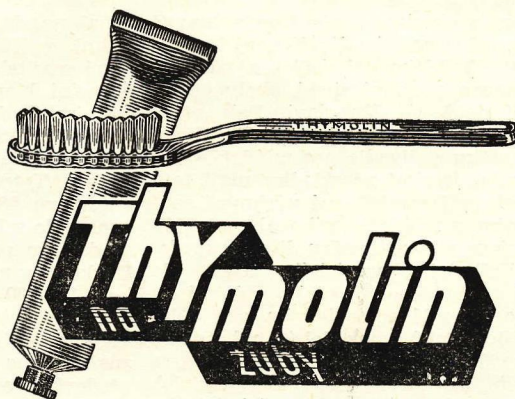
Souček & spol. Praha II., Lazarská 1

RESTAURAČNÍ PODNIKY

Lidový dům, Praha II., Hybernská 7

A. HANZÍK

Telefon 249-80, 382-20

Ústav stoleté důvěry

PRVNÍ ČESKÁ VZÁJEMNÁ POJIŠŤOVNA (zal. r. 1827)

PRAHA II., SPÁLENÁ 14

Assecurare necesse est — Pojištění jest nezbytné

„ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO“. Odp. red. **Jakub Rydvan** (inž. V. Sommer), Praha II., Pštrossova 22. Nevyžádané přisp. redakce nevrací, nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. Do konce roku 1946 vyjde deset čísel ve lhůtách měsíčních. Jednotlivá čísla 5 Kčs, celoroční předplatné 50 Kčs i s pošt. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů čís. 31.426/IIIa-1940. Dohlédací úřad pošt. Praha 55. Tiskne **Jos. Kobosil**, Smíchov, U Nikolajky 7. Nákladem ÚMDOČ Praha II., Spálená 11, tel. 352-91. Reklamace nedošlého čísla se vyřizují jen do 14 dní po vydání čísla následujícího.

V komisi Divadelního knihkupectví a nakladatelství **Otakara Růžičky**, Praha II., Karlovo náměstí 30.

ROLNICKÉ MLÉKAŘSKÉ DRUŽSTVO

TŘEBÍČ - PODKLÁŠTEŘÍ

*slouží dobře
venkovu
i městu*

Stavitel

J. HERZÁN

Třebíč

Železo-nástroje
potřeby pro domácnost

výhodně nakoupíte u fy

ALEXANDR FRIED

závod železářský

TŘEBÍČ

KNIHOVNA LIDOVÉ DIVADLO

Viktor Nejedlý:

MRAČNA NAD DĚDINOU

Hra 3 j. 7 m. 5 ž. Kčs 18.—

František Smazík:

SVĚTLO VE STÍNU

Hra 3 j. 3 m. 2 ž. Kčs 18.—

U všech knihkupců neb v nakladatelství
PRAGOTISK v Praze XVI.

POHLŮV DŮM
Na Městku.

L. DUDEŠEK & spol.

obchod s obuví

PRAHA II., NÁRODNÍ TŘ. 32

Stavby

všeho druhu Vám provede

odborná firma

Josef MÁCA,

stavební a pilařský závod

TŘEBÍČ

TELEFON 161

V ovoci zdraví...

PhM. ANTONÍN JAKUBCE A SYNOVÉ

lékárna a drogerie v Třebíči

*Divadelní ličidla a pudry
toiletní a sanitní zboží*

I SVĚ OBECENSTVO POBAVÍTE

a zaujmete uvedením některé ze 2 společenských detektivních komedií:

HLEDÁ SE PACHATEL 8 m., 5 ž., dekorace

PODSVĚTÍ ZASAHUJE 9 m., 7 ž., dekorace

nebo, dobové frašky:

ČINŽÁK SLÁVY

vesměs úspěšných her **V. R. COUFALA**, které dosáhly nejen na jevišti, ale i v knižním vydání plného úspěchu.

TERMINUJTE, OBJEDNEJTE JEŠTĚ DNES, ZAVDĚČÍTE SE

EMKA, edice našich autorů

PRAHA II., KARLOVO NÁM. 24 n. Telefon 311-12

**POUR VOTRE BEAUTÉ
LES PRODUITS DE**

*Jeannette Renard
Paris*

Zadáno